

Sygn. akt: I ACa 192/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 lipca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSA Jolanta Grzegorzcyk (spr.)</i>
Sędziowie:	<i>SA Małgorzata Stanek</i> <i>SO (del.) Joanna Walentkiewicz - Witkowska</i>
Protokolant:	st.sekr.sądowy Grażyna Michalska

po rozpoznaniu w dniu 2 lipca 2013 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. O.**

przeciwko **(...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P.**

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 18 września 2012r. sygn. akt I C 2289/11

1. oddala apelację;

2. zasądza od powódki A. O. na rzecz strony pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 192/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 18 września 2012r. w sprawie z powództwa A. O. przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w P., Sąd Okręgowy w Płocku oddalił powództwo i zasądził od powódki na rzecz strony pozwanej kwotę 3.600 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

(wyrok k.)

Powyższy wyrok zapadł na podstawie poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny co do zasady podzielił i przyjął za własne, a z których wynika, że postanowieniem z dnia 26 września 2007r., sygn. akt I Ns 183/05, Sąd Rejonowy w Gostyninie dokonał podziału majątku po ustaniu małżeńskiej wspólności R. W. (1) i A. W. (1) (obecnie O.) - między innymi, tytułem spłaty i rozliczenia pożytków zasądził od A. W. (1) na rzecz R. W. (1) kwotę 340.595,14 zł, płatną w terminie trzech miesięcy od daty uprawomocnienia się postanowienia wraz z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności.

W dniu 12 sierpnia 2008 r. pomiędzy R. W. (1) a (...) Sp. z o.o. w P. zawarta została umowa cesji wierzytelności wynikającej z w/w postanowienia. W związku z przelewem wierzytelności, na rzecz (...) Sp. z o.o. w P., R. W. (1) przekazał w dniu 1 września 2008r. kwotę 6.121,72 zł oraz w dniu 24 października 2008r. kwotę 24.067,82 zł, zaś prowadzący z wniosku

R. W. egzekucję przeciwko A. W. (1) w sprawie sygn. akt KM 605/08 Zastępca Komornika Sądowego w G. - A. S. w dniu 31 grudnia 2009r. przekazała kwotę 104.779,75 zł. Kwota 104.779,75 zł przekazana została na rzecz (...) Sp. z o.o. w P. w związku z zakończeniem postępowań egzekucyjnych prowadzonych przeciwko R. W. (1) wskutek zaspokojenia roszczeń wierzycieli - w tym wierzycieli alimentacyjnych - poprzez zajęcie wierzytelności przysługującej przeciwko A. W. (1). Po zajęciu wierzytelności R. W. (1) i pełnym zaspokojeniu jego wierzycieli, pozostała wyegzekwowana w sprawie KM 605/08 w/w kwota przekazana została sukcesorowi syngularnemu wierzyciela w związku z cesją wierzytelności. Część świadczenia (64 000 zł) z tytułu wierzytelności R. W. powiększona o świadczenie uzyskane ze skutecznej egzekucji z nieruchomości przekazana została na poczet zabezpieczenia przyszłych roszczeń alimentacyjnych egzekwowanych w sprawie Kmp 31/05 - ze środków tych zaspokajane były należności alimentacyjne dzieci R. W. (1), tj. A., L., Z. i M. W.. W sprawie egzekucyjnej prowadzonej przez Komornika Sądowego przy SR w Gostyninie, sygn. akt Kmp 81/08 przeprowadzono skuteczną egzekucję zaległych świadczeń alimentacyjnych na rzecz A. W. (2)

w kwocie 5.635,78 zł.

Wyrokiem z dnia 31 stycznia 2011r., sygn. akt I C 182/08, Sąd Rejonowy w Gostyninie ustalił, że umowa cesji wierzytelności zawarta w dniu 12 sierpnia 2008r. pomiędzy R. W. (1) a (...) Sp. z o.o. w P. jest nieważna wobec jej pozorności.

Wyrokiem z dnia 6 listopada 2009r., w sprawie I C 195/08, Sąd Rejonowy w Gostyninie zasądził od R. W. (1) na rzecz A. W. (3) kwotę 14.531 zł - nadając wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności wobec uznania przez pozwanego powództwa w tej części - oraz kwotę 1.934 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Wyrok ten uprawomocnił się z dniem 18 lutego 2010r. Na jego podstawie wszczęte zostało postępowanie egzekucyjne w sprawie sygn. akt Km 1433/09 - do marca 2011r. skuteczna egzekucja prowadzona była ze świadczeń uzyskiwanych przez dłużnika z tytułu najmu lokali stanowiących własność (...) Sp. z o.o.; po przekazaniu na rzecz wierzycielki kwoty 9.918,15 zł postępowanie to zostało - na jej wniosek - zawieszono postanowieniem z dnia 26 maja 2011r., a następnie umorzono na podstawie art. 823 kpc a do wyegzekwowania pozostała kwota 9.777,50 zł.

W dniu 28 stycznia 2011r. rozwiązana została umowa cesji zawarta w dniu 12 sierpnia 2008r. pomiędzy R. W. (1) a (...) Sp. z o.o. w P. - strony uzgodniły, że na rzecz R. W. zwrócona zostanie kwota 134.969,29 zł pomniejszona o kwotę 22.000 zł uzyskaną przez cedenta z tytułu wynajmowania lokali przekazanych mu przez cesjonariusza w związku z umową cesji.

R. W. (1) współpracował z (...) Sp. z o.o. w P.

- udziałowcami spółki są jego ciotki. W 2009 r. wpisany został do rejestru dłużników niewypłacalnych w związku z prowadzonymi od 2008 r. postępowaniami egzekucyjnymi.

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Gostyninie - I. M. prowadzi w sprawie sygn. akt Kmp 62/10 postępowanie egzekucyjne w zakresie świadczeń alimentacyjnych należnych L. W. przeciwko R. W. (1) - potrąceniu podlega miesięcznie kwota 397,67 zł ze świadczenia z ubezpieczenia społecznego dłużnika, przy wysokości raty alimentacyjnej 500 zł. Na dzień 21 sierpnia 2012r. wysokość zaległości alimentacyjnej wynosiła 4.602,24 zł. W dniu 16

listopada 2010r. w/w Komornik wszczął postępowanie egzekucyjne (sygn. akt Km 2018/10) z wniosku A. O. przeciwko R. W. (1) w oparciu o tytuł wykonawczy uzyskany w sprawie sygn. akt I C 254/09 - po zawieszeniu postępowania na wniosek wierzycielki egzekucja została umorzona postanowieniem z dnia 29 czerwca 2012r. na podstawie art. 823 kpc, przy czym do wyegzekwowania pozostała kwota 34.502,49 zł. Z kwot przekazanych do depozytu sądowego regulowane były raty alimentacyjne na rzecz A. W. (2) do czerwca 2011r., na rzecz L. W. do czerwca 2010r., na rzecz Z. W. do sierpnia 2012r. Na dzień zamknięcia rozprawy nie istniała zaległość alimentacyjna wobec uregulowania przez dłużnika należności za sierpień i wrzesień 2012r., zaś na rzecz M. W. potrącenia są nadal dokonywane.

W świetle powyższych ustaleń Sąd Okręgowy oddalił dochodzone roszczenie. Sąd uznał bowiem, że powódka A. O. nie ma w przedmiotowej sprawie czynnej legitymacji procesowej w zakresie roszczenia o zwrot równowartości należności alimentacyjnych przysługujących dzieciom R. W. (1), dlatego powódka nie mogła być w tym kontekście potraktowana jako osoba "pokrzywdzona" – jak twierdziła

– w wyniku dokonanej między stroną pozwaną a R. W. (1) cesją przedmiotowej wierzytelności R. W. (1) z tytułu podziału majątku powódki i R. W. (1) po ustaniu wspólności małżeńskiej.

Ponadto rozpatrując zgłoszone roszczenie na gruncie art. 415 kc Sąd Okręgowy stwierdził, że powódka nie zdołała wykazać ani doznanej szkody – w wyniku kwestionowanej umowy cesji, następnie uznanej za nieważną mocą wyroku Sądu Rejonowego w Gostyninie z dnia 31 stycznia 2011r. (I C 182/08), ani związku przyczynowego między ewentualną szkodą, a niezgodnym z prawem zachowaniem strony pozwanej, w którym powódka uptarywała źródła szkody.

Natomiast w konsekwencji stwierdzenia nieważności przedmiotowej umowy cesji za nieważną, bez wątpienia strona pozwana pozostawała bezpodstawnie wzbogacona, niemniej ewentualne roszczenie o zwrot takiego świadczenia służy wyłącznie "pokrzywdzonemu", tj. osobie zubożonej, kosztem której nastąpiło wzbogacenie kontrahenta, mimo braku, czy odpadnięcia podstawy prawnej do konkretnego świadczenia. Tymczasem powódka, która nie była stroną przedmiotowej umowy cesji, nie miała podstaw domagania się zwrotu tego świadczenia, zatem również na gruncie art. 405 kc i nast. nie wykazała, że służy jej czynna legitymacja procesowa.

Dodatkowo Sąd Okręgowy podniósł, że sam art. 83 kc, stanowiący o pozorności czynności prawnej, jako wadzie oświadczenia woli umożliwiającej uchylenie się od skutków takiej czynności nie może jako taki stanowić odrębnej podstawy prawnej domagania się przez osobę, która nie była stroną kwestionowanej czynności prawnej (cesji), zwrotu świadczenia wynikającego z pozornej umowy.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 kpc.

(uzasadnienie k. 205 - 211)

Powódka zaskarżyła powyższy wyrok apelacją, zarzucając w istocie mającą wpływ na treść zaskarżonego wyroku obrazę prawa procesowego, poprzez:

a) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegającą na bezzasadnym, obarczonym błędem logicznym przyjęciu, że powódka A. O. nie posiada legitymacji materialnej w dochodzeniu od pozwanej Spółki przedmiotowego roszczenia, albowiem powódka nie może być w tym zakresie uznana za osobę pokrzywdzoną, a to zwłaszcza w kontekście zeznań powódki (k. 199), którym Sąd dał wiarę;

b) pominięciu istotnych okoliczności – „bezsownie” w toku procesu ustalonych, z których wynika, że powódka niezależnie od roszczeń alimentacyjnych małoletnich córek Z. i M. została - wskutek uznanej za nieważną umowy cesji – osobą pokrzywdzoną, posiadającą samodzielną legitymację w dochodzeniu od pozwanej Spółki zwrotu równowartości przekazanej jej przez komornika kwoty.

W konkluzji apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki należności, zgodnie z żądaniem pozwu, a także zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

(apelacja k. 214 - 216)

W odpowiedzi na apelację pozwana Spółka wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

(odpowiedź na apelację k. 246 - 248)

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Podniesione w zgłoszonym środku odwoławczym zarzuty w istocie naruszenia prawa procesowego są chybione, gdyż wbrew stanowisku apelującej Sąd I instancji dokonał wnikliwej, wyczerpującej, logicznie uzasadnionej, a przez to przekonującej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, a w konsekwencji poprawnych i rzeczowych ustaleń faktycznych, w świetle których istotnie powódka nie zdołała wykazać, że służy jej przeciwko pozwanej Spółce jakiegokolwiek roszczenie, uzasadniające zapłatę dochodzonej kwoty. Innymi słowy powódka nie wykazała, że jest czynnie legitymowana w tej sprawie ani na gruncie art. 415 kc, ani art. 405 kc i nast., jak również w świetle art. 83 kc w powiązaniu z jakąkolwiek czynnością prawną, której ewentualnego stwierdzenia nieważności – z uwagi na jej pozorność - mogłaby się domagać.

Powódka zdaje się bowiem konsekwentnie nie dostrzegać, że nie była stroną przedmiotowej umowy cesji, a zatem w wyniku jej unieważnienia i w konsekwencji odpadnięcia podstawy prawnej spełnionego świadczenia nie ma podstawy prawnej do żądania jego zwrotu, jako podmiot bezpodstawnie zubożony. Nadto już tylko na marginesie należy podnieść, że w wyniku przedmiotowej cesji, to R. W. (1) musiałby zwrócić „cenę sprzedaży” owej wierzytelności, niemniej z uwagi na pozorność tej umowy, a także ramy przedmiotu zainteresowania Sądu w niniejszej sprawie, rolą Sądów orzekających w przedmiotowej sprawie nie było rozstrzygnięcie, co strony umowy cesji powinny sobie ewentualnie świadczyć.

Nadto upatrując swojej szkody w konieczności w praktyce samodzielnego (czy jedynie z niewielkim udziałem zobowiązanego) utrzymywania czworga dzieci powódki

i R. W. (1), bez możliwości potrącania de facto przez powódkę swojego długu względem R. W. (1) w związku z podziałem majątku po ustaniu wspólności małżeńskiej z wierzytelnościami alimentacyjnymi dzieci powódki względem R. W. (1), uwadze powódki umyka okoliczność, że dla dokonania potrącenia konieczna jest tożsamość dłużnika i wierzyciela. Natomiast – co dobitnie podkreślił Sąd I instancji

– powódka nie jest wierzycielem i dysponentem roszczeń alimentacyjnych swoich dzieci, gdyż są to ich osobiste roszczenia w celu zaspokojenia uzasadnionych potrzeb, w tym głównie - kosztów utrzymania. Dla dokonania takiego ewentualnego potrącenia uprawnieni

czyli dzieci powódki musiałyby przelać swoje prawa do wierzytelności alimentacyjnych na powódkę. Abstrahując już nawet od oceny dopuszczalności takich czynności prawnych, czego powódka nawet nie próbowała wykazać, w tym kontekście nie ulega zatem wątpliwości, że powódka nie miała legitymacji procesowej czynnej (skutecznej podstawy prawnej) do żądania dochodzonej sumy. Tym bardziej, że nawet na podstawie art. 415 kc – jako jedynej potencjalnej podstawy prawnej – powódka nie zdołała dowieść wielkości doznanej szkody, zwłaszcza w dochodzonej wysokości, jak również związku przyczynowego tej szkody z bezprawnym zachowaniem pozwanej Spółki. Szczególnie, że Sąd Okręgowy trafnie podniósł, że w dacie dokonania przez R. W. (1) z pozwaną Spółką przedmiotowej umowy cesji nie było żadnych egzekwowalnych długów w stosunku do R. W. (1). Tymczasem domagając się wskazanej kwoty jako odszkodowania, powódka musiałaby wykazać, że w wyniku przedmiotowej cesji doszło do wyrządzenia powódce konkretnej szkody, choćby w postaci pozbawienia jej możliwości korzystania z udziału finansowego R. W. (1) w zaspokajaniu potrzeb ich wspólnych dzieci. Niemniej ochronę taką powódka uzyskała de facto w wyniku

stwierdzenia nieważności przedmiotowej umowy cesji. Zwłaszcza, że wobec obowiązku zwrotu wzajemnych świadczeń z nieważnej umowy cesji, powódka mogłaby zająć tę wierzytelność w toku ewentualnych postępowań egzekucyjnych własnych wierzytelności, czy roszczeń alimentacyjnych dzieci względem R. W. (1). W takiej sytuacji zaistniałby obowiązek zwrotu przelanej wierzytelności organowi egzekucyjnemu, względnie wykazania, że do takiego zwrotu między stronami faktycznie już doszło.

Rekapitułując, należy podnieść, że wprawdzie Sąd Apelacyjny dostrzega złożoność sytuacji powódki oraz bez wątpienia mało szlachetne zachowanie R. W. (1), który wszelkimi sposobami próbuje uniknąć partycypacji w zaspokajaniu potrzeb uprawnionych, niemniej nie sposób zadośćuczynić żądaniu powódki wobec braku podstawy prawnej do takiego działania. Ostatecznie powódka może także próbować podjąć kroki przewidziane prawem karnym w przypadku niealimentacji (art. 209 kk).

Natomiast odnosząc się do zarzutu powódki jakoby Sąd I instancji pominął, że powódka dysponuje także osobistą wierzytelnością względem R. W. (1), wynikającą z wyroku Sądu Rejonowego w Gostyninie z dnia 6 listopada 2009r. (I C 195/08), należy podnieść, że także w tym zakresie powódka nie wykazała swojej legitymacji procesowej do domagania się w tym zakresie jakiegokolwiek kwoty od pozwanej Spółki, z którą nie łączy jej żaden stosunek prawny, mogący stanowić taką podstawę, zaś na gruncie art. 415 kc – co zostało już wskazane – powódka także w tym zakresie nie zdołała wykazać związku przyczynowego między ewentualnie doznaną szkodą, a bezprawnym zachowaniem pozwanej Spółki. Długi R. W. (1) względem powódki wynikają bowiem dopiero z przytoczonego wyroku z dnia 6 listopada 2009r. oraz z nieprawomocnego wyroku zaocznego z dnia 14 października 2010r.

Pozwana Spółka nie ponosi odpowiedzialności za to, że R. W. (1) nie spełnił względem powódki części zasądzonego świadczenia, podobnie jak tego, że nie regulował, czy też nadal nie reguluje swoich zobowiązań alimentacyjnych względem dzieci.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385 kpc, Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako bezzasadną.

O kosztach procesu Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 108 § 1 kpc i art. 391 § 1 kpc oraz § 2 ust. 1 i 2, § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.), Sąd Apelacyjny zasądził od powódki na rzecz strony pozwanej kwotę 2.700 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.